

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ БЕЛАРУСІ, КІРАўНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ
МІНІСТРАЎ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР і КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОВАў
ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БССР.

№ 26 (726)

Субота, 18 чэрвеня 1949 года.

Цана 50 кап.

Шчырае прывітанне ўдзельнікам 2-га з'езда савецкіх пісьменнікаў Беларускай ССР!

ЖАДАЕМ ПОСПЕХАЎ

Пісьменнікі Таджыкістана ад душы
вітаюць пісьменнікаў братняй Савецкай
Беларусі ў сувязі з іх другім з'ездам.

Боце з'езда і далейшага росквіту беларус-
кай савецкай літаратуры.

Старшыня Саюза савецкіх пісьменні-
каў Таджыкістана
МІРЗО ТУРСУН-ЗАДЭ.

Жадаем самых лепшых поспехаў у ра-

Дэлегацыі з братніх рэспублік

Пісьменнікі братніх рэспублік вылу-
чылі свае дэлегацыі на другі з'езд пісь-
меннікаў Беларусі.

Праўленне Ленінградскага аддзялення
Саюза савецкіх пісьменнікаў ССР на дру-
гі з'езд савецкіх пісьменнікаў Беларусі вы-
лучыла дэлегацыю ў складзе адказнага
сакратара аддзялення А. Дземецэва,
паэтаў А. Пракоф'ева, Н. Браўна, М. Ка-
місарвай, празаікаў В. Пановай, Л. Ра-
каўскага і перакладчыка П. Кабзарэўскага.

Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў
УССР на другі з'езд савецкіх пісьменні-
каў Беларусі вылучыла дэлегацыю ў
складзе Паўла Тычыны, Максіма Рыль-
скага, Андрэя Малышкі, Алеся Ганчара і
Пятра Панча.

З Лівны прыедуць пісьменнікі Марцін-
кевічус і Шымкус, з Латвіі—Крауді і
Фінберг, са Смаленска—ад абласной
пісьменніцкай арганізацыі—Н. Рыляноў,
з Эстоніі—Ральф Парве.

ЛІСТ

рабочых Мінскага трактарнага завода да пісьменнікаў БССР

Дарагія таварышы!

Мы, рабочыя, служачыя і інжынерна-
тэхнічныя работнікі Мінскага трактарна-
га завода і трэста Белтрактарбуд, звяр-
таемся да вас, пісьменнікаў Савецкай Бе-
ларусі, папярэдадні вашага другога
з'езда.

З'езд савецкіх пісьменнікаў БССР —
гэта вельмі важная падзея ў жыцці рэс-
публікі. Літаратура ў нас зрабілася ўсе-
народнай справай, а пісьменнікі, майстры
мастацкага слова, названы нашым права-
дыром таварышам Сталіным («інжынерамі
чалавечых душ»). Быць інжынерам чала-
вечых душ, пісаць мастацкія творы пра
людзей Сталінскай эпохі, будаўнікоў ко-
муністычнага грамадства — надзвычай
ганарова і патэсна справа. Народ наш
як рабочыя, так і калгаснікі зрабіліся
пісьменнымі, культурнымі і ўсебакова
развітымі людзьмі. Яны любяць сваю
мастацкую літаратуру, любяць добрыя
патрыятычныя кнігі аб працоўным і
ваенным гераізме савецкага народа.

надрукаваны таксама асобныя вершы і
нарысы, але гэтага зусім недастаткова.

Жыццё наша куды багацейшае і ці-
кавейшае, чым гэта расказана ў мастац-
кай літаратуры. Вазьміце хоць-бы наш
трактарны завод і трэст Белтрактарбуд з
яго шматтысячным калектывам. Колькі
новага і цікавага можна знайсці ў яго
жыцці! Тут ёсць многа рабочых з бага-
тым жыццёвым вопытам — былых
франтавікоў і партызан, кадравых рабо-
чых, якія будавалі Сталінградскі, Харкаў-
скі і другія трактарныя заводы ў гады
першых Сталінскіх пяцігодкаў, тут ёсць,
нарэшце, шмат моладзі, якая прышла на
будаўнічы пляцоўкі з вёскі, з заходніх
абласцей Беларусі і перавыхоўваецца ў
нашым дружным баявым калектыве,
авалодае складанай сучаснай тэхнікай.
А загляніце ў нашы пахі, на будаўнічыя
пляцоўкі! Якія цікавыя рэчы адбываюць-
ся там. Колькі вынаходліваці і працоў-
нага гераізма працягваюць рабочыя, каб
выканаць і перавыканаць план, хутчэй
пусціць у ход наш завод.

Мы ўважліва сочым за развіццём і
ростам беларускай савецкай літаратуры.
Нас радуюць новыя творы доўжна лаўрава-
таў Сталінскай прэміі народнага паэта
БССР Якуба Коласа і Арыадзі Куляшова.
Мы добра ведаем таксама творы лаўрава-
таў Сталінскай прэміі Кандрата Крапівы,
Петруся Броўкі і Максіма Танка.

Многа напісала яны цудоўных твораў
аб жыцці і працы нашага народа. Такія
творы, як «Сцяг брыгады» і «Новае рэ-
чывічча» Арыадзі Куляшова, «Рыбакова
хата», вершы і проза Якуба Коласа,
вершы Максіма Танка і Петруся Броўкі,
п'есы і байкі Кандрата Крапівы выхоў-
ваюць нас у духу савецкага патрыятызма
і патхняюць на новыя працоўныя
подзвігі.

Многа створана за апошнія гады і
другімі пісьменнікамі Савецкай Беларусі.
Мы чыталі творы і аб Вялікай Айчыннай
вайне, і аб партызанскім руху, і аб ге-
роях сацыялістычных палёў — майстрах
высокага ўраджаю. Усе гэта карысныя
і патрэбныя творы. Мы чытаем іх з вя-
лікім задавальненнем. Але, на жаль,
вельмі мала напісала вы, майстры ма-
стацкага слова, аб жыцці і працоўных
буднях будаўнікоў гігантаў сацыялістыч-
най прамысловасці — Мінскай аўтама-
більнай і трактарнай заводах, а таксама
аб будаўніцтве другіх прамысловых
прадпрыемстваў рэспублікі. Мы ведаем,
што асобныя пісьменнікі браліся за гэ-
тую тэму. Макар Паслядовіч напісаў
аповесць «Цёплае дыханне», Аляксей
Кулакоўскі — «Гартаванне», Эдзі Агня-
цвет — паэму «Дарога ў будучыню».

Будаўніцтва такога гіганта прамысло-
васці — гэта выключная гістарычная
падзея ў жыцці нашага народа. Аб ім
патрэбна напісаць кнігі, вартыя такога
будаўніцтва. Праўда, мы ведаем аб тым,
што лезны зрух у гэтай справе вы зра-
білі — пяцёр групой пісьменнікаў ства-
раецца такая кніга. Але ствараецца яна
вельмі марудна. Тэмы нашага жыцця
намнога абганяюць тэмы напісання
кнігі.

Таварышы пісьменнікі! Пажаўце на-
шае жыццё і працу таксама поўна і
многагранна, з такой сілай, з якой па-
казалі вы барацьбу нашага народа з ня-
мецка-фашысцкімі захопнікамі. Калі-б
вы, таварышы пісьменнікі, часцей былі
лі ў нас, бліжэй пазнаёміліся з нашым
жыццём, не можа быць сумнення, што
такія творы ўжо былі-б напісаны. Да-
вайце наладзім таварыскую творчую
дружбу, гэта значна ўзбагаціць вас і
надкажа шмат новага і цікавага, аб чым
яшчэ не напісана ў мастацкай літа-
ратуры.

Мы ад душы жадаем вам паспяховага
вырашэння на вашым з'ездзе ўсіх ны-
таных літаратуры і прасім асабіста
ўвагу аддаць новай сучаснай тэматыцы
будаўніцтва, тэме індустрыялізацыі краі-
ны. Спадзяемся, што да нашай просьбы
вы прыслухаецеся і адгукнецеся на яе
новымі глыбокадзейнымі і высокамастацкі-
мі творами, вартымі нашай гераічнай
Сталінскай эпохі.

РУДЗІЯК Н. П. — скартатар партыйнай арганізацыі Мінскага тра-
ктарнага завода; КІТАЕУ І. Г. — тонар інструментальнага цэха;
АЧАПУСКІ Л. — намеснік начальніка інструментальнага цэха;
ЖАРОУСКІХ Д. Г. — брыгадзір нацельна-мантаннага цэха;
ІВАШКЕВІЧ Д. Д. — наладчык аўтаматнага цэха; ГУРСКІ Я. І. —
слесар рамонтна-механічнага цэха; ВАРПАЕУ — арматуршчык пер-
шага будкіраўніцтва трэста «Белтрактарбуд»; СТАШКЕВІЧ І. І. —
электраваршчык другога будкіраўніцтва трэста «Белтрактарбуд»;
ПРАНЦВІЧ Ф. Я. — штукатур другога будкіраўніцтва трэста «Бел-
трактарбуд»; ЧУВАНЬКОУ П. — сабочы матарнага цэха МТЗ;
СІДОРЭНКА Н. — каменшчык чацверга будкіраўніцтва трэста «Бел-
трактарбуд».

ПАВЕДАМЛЕННЕ

Адкрыццё II-га з'езда савецкіх пісьменнікаў БССР
адбудзецца 20 чэрвеня, а 6-й гадзіне вечара, у клубе
МДБ (рог вуліц Савецкай і Комсамольскай).

Даведні аб пачатку работы з'езда можна атрымаць
па телефону 2-25-35.

ПРАЎЛЕННЕ ССП БССР.

Максім ТАНК

ПРАДСПЕЎ

Кажуць, мінуў час пазм беззавратна,
Быццам-бы мой аднагодка-чытач
Вершы і тыя бярэ неахвотна
У падаронка з сабою чытаць.

Гэта напярэда! Тут іншая справа!
Або не той у пазме сюжэт,
Або герой быў стары, нецікавы,
Узяты яшчэ з дапатопных газет.

Сёнешні дзень на падзеі багаты.
Заўтрашні будзе яшчэ багацей.
Цеснай становіцца даўня хата
Для непаўторных сустрэч і гасцей.

Трэба пра ўсё гэта новая песня,
Песня, ў якой-бы краіна мая
Чула шум родных крыніц на правесні,
Голас сірэны і свіст салаўя.

Трактара спеў на калгасных
прасторках,

Буйных, высокіх жытў перазвон,
Грукат салютаў у росквіце зораў,
Рэха мінулых, гул будучых дзён.

Толькі-ж як песню мне гэтую
скласці?

Мала ў даўнейшых музыкаў было
Сонечных струн, што спявалі-б аб
шчасці,
Сэрцы братоў азаралі-б святлом.

Вось я таму і кладу на цымбалы
Сцежкі-дарогі, што леглі ў далі,
Промні, што майскай зарой запалілі
Рэні майі неабсяжнай зямлі.

Хай-жа гудуць яны днямі, ночамі,
Быццам-бы хвалі ў прасторах
марскіх,

Пад бліскавіцамі і пад вятраві,
Пад навальніцамі думак маіх.

Бібліятэка імя Пушкіна да другога з'езда пісьменнікаў

Мінская абласная бібліятэка імя
А. С. Пушкіна рыхтуецца шырока адзна-
чыць II з'езд савецкіх пісьменнікаў БССР.
У плане бібліятэкі—цікавыя мерапрыемст-
вы. Бібліятэка арганізуе вялікую выстаў-
ку твораў беларускіх пісьменнікаў.

Напярэдадні і ў дні з'езда ў чытацкай
залі бібліятэкі работнікі бібліятэкі разам
са студэнтамі Беларускага Дзяржаўнага
тэатральнага інстытута правядуць літа-
ратурна-музычны вечар, які будзе прысве-
чаны асобным творам Я. Купалы, Я. Ко-
ласа, А. Куляшова, М. Танка, Н. Броўкі,
П. Глебкі, П. Панчанкі, а таксама будучы
выкананы асобныя сцэны з п'есы К. Кра-
півы «3 народам». Намечана правесці су-
стрэчу чытачоў з беларускімі пісьменніка-
мі на буйнейшых прадпрыемствах сталі-
цы—на аўтазаводе, радыёзаводе імя Мо-
латова і інструментальным заводзе імя
Чкалава.

Дзіцячы аддзел бібліятэкі рыхтуе су-
стрэчу маладых чытачоў—піонераў і школь-
нікаў—з пісьменнікамі Янкам Маўрам,
Алесям Якімовічам, А. Міронавым, В. Віт-
кам, М. Лупасковым, М. Гамолкам.

Сустрэча пісьменнікаў з піонерамі і школьнікамі

Підаўна ў парку культуры і адпачы-
нку імя Горкага была наладжана сустрэча
беларускіх савецкіх пісьменнікаў з піоне-
рамі і школьнікамі горада Мінска.

Уступнае слова аб дасягненнях белару-
скай савецкай літаратуры за гады існа-
вання савецкай улады зрабіў паэт Ніка-
лай Гарулаў. Затым з чытаннем сваіх
твораў выступілі пісьменнікі Мікола Луп-
скаў і Аляксей Астапенка.

НАПЕРАД, ДА НОВЫХ ВЫШЫНЬ!

20 чэрвеня ў Мінску пачынае сваю ра-
боту другі з'езд савецкіх пісьменнікаў
Беларускай ССР. З'езд падывае вынікі
працы нашых пісьменнікаў за апошнія
пятнаццаць год.

За гэты прамежак часу адбылося шмат
надзей у жыцці беларускага народа. Пад
кіраўніцтвам большавіцкай партыі і асабі-
ста таварыша Сталіна, пры братняй да-
памозе вялікага рускага народа, Беларусь,
ажыццяўляючы планы сталінскіх пяціго-
дак, дабілася велізарных поспехаў на
фронце гаспадарчага і культурнага жыц-
ця. З краіны аграрнай яна ператварылася
ў краіну індустрыяльна-калгасную. Вырас-
лі новыя кадры савецкай інтэлігенцыі,
узрос культурны ўзровень рабочых і кал-
гаснікаў. Разам з пераўтварэннем рэспуб-
лікі, з яе культурным і эканамічным рос-
там расла і беларуская літаратура. З-пад
пера нашых пісьменнікаў з'явіліся такія
выдатныя творы, як зборнікі вершаў Янкі
Купалы «Песня будаўніцтва», «Ад сэрца»,
вершы і выдатная паэма «Рыбакова хата»
Якуба Коласа, цудоўныя вершы і паэмы
Арыадзі Куляшова—«Вашыля», «Комуні-
сты», «Сцяг брыгады» і «Новае рэчывічча»,
выдатныя паэмы і вершы Петруся Броў-
кі—«Хлеб», «Ясны кут», «Родныя берэгі»,
«Думы пра Маскву», зборнік вершаў
Максіма Танка «Каб ведалі», п'есы Ка-
ндрата Крапівы — «Хто смяецца апошні»,
«Партызаны», «3 народам», п'еса «На-
станцін Заслонаў» А. Маўзона, празаічныя
творы Міхаса Янківа, драматычныя паэ-
мы Пятра Глебкі і шмат іншых. Усе гэтыя
творы ўвайшлі ў залаты фонд беларускай
літаратуры і сведчаць аб дасканалым май-
стве нашых пісьменнікаў.

Полдзек з пісьменнікамі старэйшага па-
калення з плённымі вынікамі ідзе да
свайго з'езда і маладое пакаленне: Пімен
Панчанка, Аляксей Зарыцкі, Антон Бяле-
віч, Бастусь Кірэнька, Анатоль Выдогіч,
Мікола Аўрамчык, Міхась Калачыньскі,
Усевалад Браўчанка, Іван Шамякін, Іван
Мележ, Янка Брыль, Іван Грамовіч, Тарас
Хадкевіч, Аляксей Кулакоўскі і іншыя.

Вялікіх поспехаў дамаглася беларуская
саветская паэзія, яна заняла адно з першых
месцаў ва ўсёй савецкай літаратуры. Усе-
гды на нашай пазіцыі расце і беларуская проза.
Аповесці і раманы, якія напісаны за апош-
ні час, даюць падставы меркаваць, што

яна шпарымі крокамі ідзе наперад, да
новых вышынь. Хутка расце і беларуская
драматургія. За апошнія гады напісана
больш чым 50 п'ес на сучасныя тэмы
для нашых тэатраў і гуртоў мастацкай
самадзейнасці.

Пасля некаторага застою пачала расці
і беларуская дзіцячая літаратура.
За апошнія гады вышла шмат новых ці-
кавых кніжак для дзяцей.

Калі беларуская савецкая літаратура ў
галіне паэзіі, прозы, драматургіі і дзіцячай
літаратуры дамаглася значных поспехаў і
прыходзіць да з'езда з цікавымі твора-
мі, дык нельга гэтага сказаць аб такім важ-
ным жанры літаратуры, як крытыка. Кры-
тыка паранейшаму застаецца самым сла-
бым і адстаючым званом у беларускай лі-
таратуры. Мы да гэтага часу яшчэ не
маем не толькі фундаментальных прац, але
не маем і наасобных артыкулаў аб асноў-
ных праблемах літаратуразнаўства. Ні
творчыя, наасобныя пісьменнікі, ні асноў-
ныя этапы развіцця ўсёй беларускай
літаратуры не знайшлі ўсебаковага асвят-
лення ў літаратурнай крытыцы. Больш
таго, доўгі час у крытыцы падвізілася
бязродныя касманалгіі, фармалісты, эста-
ты і нацыяналісты, якія нанеслі значную
шкоду нашай літаратуры.

Аб росце беларускай савецкай літа-
ратуры яскрава сведчыць той поспех, які
яна карыстаецца ў братніх народаў нашай
краіны. Гэтых велізарных поспехаў нашы
пісьменнікі дамагліся дзякуючы таму, што
яны не адрываўліся ад жыцця, ад налі-
мых задач свайго народа, што яны няў-
хільна ішлі па шляху, указанаму ім боль-
шавіцкай партыяй і геніем чалавечтва вя-
лікім Сталіным, таму што яны карысталіся
методам сацыялістычнага рэалізму. Але
саветскім людзям, у тым ліку і савецкім
пісьменнікам, не ўдасца зазнаць і за-
спакоенасць. Яны не могуць спыняцца на
дасягнутых поспехах, а павінны ўвесь час
ісці наперад, імкнучыся да новых перамог,
да новых вяршынь камуністычнага ма-
стацтва.

«Народ, партыя, дзяржава,—таварыў
таварыш Жданав,—хоць і не адставаўлі
літаратуры ад сучаснасці, а актыўнага
ўтварэння літаратуры ва ўсё галіны са-
вецкага будаўніцтва».

Вялікі Сталін назваў пісьменнікаў ін-
жынерамі чалавечых душ. Гэтае высокае
званне абавязвае нашых пісьменнікаў да
напружанай творчай працы па напісанню
новых высокамастацкіх і высокадзейных
твораў. Кожны пісьменнік павінен добра
ўсвядоміць сабе, што народ чакае ад яго
новых твораў пра савецкіх людзей, пра
магучнасць нашай краіны, пра шчаслівае
жыццё і дружную калектывную працу на-
шых рабочых і калгаснікаў, пра выдатныя
здабыткі нашых вучоных, пра жыццё і
дзейнасць савецкай інтэлігенцыі.

Другі з'езд беларускіх савецкіх пісь-
меннікаў з'явіцца падзеяй вялікага палітыч-
нага і культурнага значэння. Ён падагу-
ліць дасягненні нашай літаратуры і наме-
ціць перспектывы на будучае. У ім пры-
муць удзел не толькі пісьменнікі, але і
прадстаўнікі беларускага народа—стара-
наўцы заводаў, фабрык і сацыялістычных
палёў, дзеячы навукі, культуры і мастац-
тва. У працы з'езда прымуць удзел лепшыя
пісьменнікі ўсіх братніх народаў Савецка-
га Саюза. Гэта будзе з'езд актыўных бу-
даўнікоў новага камуністычнага грамад-
ства.

Другі з'езд пісьменнікаў павінен
ўсебакова абмеркаваць усе важнейшыя
творчыя пытанні, якія стаць перад літа-
ратарамі, і намерзіць далейшы шлях без-
упырнага руху наперад, да новых творчых
поспехаў.

Трэба спадзявацца, што беларускія са-
вецкія пісьменнікі з часцю выканаюць
ускладзеныя на іх большавіцкай партыяй
патрэбныя абавязкі і надалей будуць цесна
трымаць непарыўную сувязь з жыццём,
шэвіцкай партыяй і геніем чалавечтва вя-
лікім Сталіным, таму што яны карысталіся
методам сацыялістычнага рэалізму. Але
саветскім людзям, у тым ліку і савецкім
пісьменнікам, не ўдасца зазнаць і за-
спакоенасць. Яны не могуць спыняцца на
дасягнутых поспехах, а павінны ўвесь час
ісці наперад, імкнучыся да новых перамог,
да новых вяршынь камуністычнага ма-
стацтва.

Беларускія савецкія пісьменнікі, натхне-
ныя вялікімі ідэямі Леніна—Сталіна, ад-
дадуць усе свае сілы, усе свае творчыя
намаганні, каб дапамагчы большавіцкай
партыі і савецкаму ўраду ў камуністыч-
ным выхаванні падрастаючага пакалення,
каб мастацкімі словам натхняць нашых лю-
дзей на новыя гераічныя подзвігі ў імя
комунізму.

Наперад, да новых вышынь!

ЗА ВЫСОКУЮ ІДЭЙНАСЦЬ І МАСТАЦКУЮ ДАСКАНАЛАСЦЬ

Якуб КОЛАС

Ад першага з'езда савецкіх пісьменнікаў БССР нас адзіляе значны і багаты падземны час. Перш за ўсё мы дасягнулі матэрыяльнага і духоўнага ўздыму ў той высокай ступені, якая зараз характэрна для жыцця працоўных нашай рэспублікі.

Мы вышлі пераможцамі з навязанай савецкаму народу крывэспалітай вайны, вымлі дзякуючы сталінскаму генію, праклікана прадбачыўшаму магчымасці і шляхі гэтай бліскавай перамогі. У час небяспекі, якая нависала над нашай свяшчэннай Радзімай, яшчэ больш умацавалася сталінская дружба народаў, узрасла наша адзінства, сталі яшчэ больш відэчымі невычэрпныя крыніцы народнай мужнасці, працавітасці, героізму. І дзедзь толькі мінулы першы год, як мы, гаворачы старым высловам, «змянілі меч на арада», — адразу намога паважлівыя нашы працоўныя здабыткі, асабліва пераможчы тое, што было ў нас да вайны.

Гэтае пераможанне ў першую чаргу вызначыла работу нашых рэдакцый і тых, хто ствараў іх прадпрыемстваў. Яны выдзялялі ў тых магчымых ураджах, якіх былі незнаёмы нам да таго часу, большыя і глыбейшыя крыніцы каласнага пераўтварэння вёскі. Гэтым жа пераможаннем, высокім палёмам творчай, выкуповай, даследчай, выхавальнай думкі характарызуецца і работа нашай інтэлігенцыі, у прыватнасці работа беларускіх савецкіх літаратараў, нашай пісьменніцкай арганізацыі.

Што-ж найбольш змяняльна ў рабоце нашых пісьменнікаў?

Цешыцца і радуе рост свядомасці, выразна акрэслены савецкі светлагляд — якісці, што адбываецца жывой сувяззю з жыццём, няўтомнай працай над уласным развіццём, пазнаннем скарбаў марксізма-ленінізма, геніяльнага вучэння І. В. Сталіна.

Практычна, у творах, гэта выдзяляецца такім чынам.

Усе больш і больш падкрэслівача выдучаю, авангардыя ролі камуністычнай партыі, камуніста, члена партыі ў нашай сёнешняй рабоце, у пабудове новага свету, камуністычнага грамадства. Асабліва аскрава, на мой погляд, гэта робіць наша савецкая пазызія і ў творах будэйшых, і нават у пасобных вершах, якіх у сілу іх ідэйных і мастацкіх вартасцей судзіцца даўгае жыццё.

Наша літаратура не толькі навучылася правільна адбіраць факты і з'явы для першачарговага паказу, але і здобывае ўмельства асэнсаванні іх, разглядаць у развіцці, гэта значыць прадбачыць, у якое дрэва можа вырасці малады парастак. У пераважнай большасці выпадкаў мы сустракаем і належнае майстэрства для перадачы пасобных фактаў у мастацкія вобразы. На апошнім варта было-б спыніцца паўней.

Не трэба забывацца, што аб'ём твора сам па сабе яшчэ нічога не вызначае. Бароткая навіла, калі яна добрая, лепш за кепскую расцягнутую аповесць. Найлепшы твор — гэта той, які мае найбольшую ідэйную нагрукку пры найкарацейшым і найкампактнейшым слоўным выражэнні. Так гаварыў Пушкін, так называў Валікіні, Вялікіні верш Максіма Танка «На камні, жалезе і золце» — такі-ж цудоўны помнік часу, як і «Новае рэчышча» А. Куляшова і «Яны Кут» П. Броўкі. Праўда, і названыя паэмы могуць здацца таму-сяму закароткімі для такога жанру. Аднак, гэта творы абшчыры на зместу, па ахоту падзей, на глыбінні і шчырасці і ўзнятыя пазыціўнай думкі. Нарэшце, аналізуючы сістэмавы выхавальны ўплыў аўтараў да новага афармлення думак, да навагартарства фармы.

Навагартарства заключаецца не ў майстэрскім ламаванні рэдка або глушэнні чытача рознымі гукавымі прыёмамі, што гэта час робіцца неадназначна ад таго, трэба гэта ці не трэба.

Навагартарства ў тым, што пісьменнік гаворыць аб новым, перадавае, якое ён убачыў і асэнсаваў у падзеях свайго часу, і гаворыць у адзінаццых формах, так, як вымагае гэтае новае.

Найхут не палічыцца гэтае меркаванне за нудную лекцыю тэорыі літаратуры. Я проста не бачу карысці ў творах такіх, дзе на працягу нейкіх трох тысяч радкоў чытач не можа зразумець, пра што ідзе гаворка.

Наш час не першій павярхоўных адносінаў да ідэй, да работы. Яны прыводзяць да непачэжнага браку, таксама, як і паспешылае выкананне вытворчай нормы — абы збыць з рук.

Калі мы гаворым, што асноўнай рысай савецкага чалавека з'яўляюцца сацыялістычныя адносіны да працы, дык у першую чаргу гэта павінны дасцягоўваць да сабе літаратары, як перадавы атрад савецкай інтэлігенцыі з яе выхавальным прызначэннем.

З'яўленне бракованай практыцы ў літаратуры залежыць ад многіх прычын. Кожны аўтар мае магчымасць, калі толькі ёсць у яго зольнасці, напісаць дасканалую реч. Не з'яўляюцца ад грамадскага абмеркавання твора, а шукаць і патрабаваць яго павінен пісьменнік. Саюз пісьменнікаў і яго творчыя секцыі заўжды перасягаюць, дамагаюць аўтара ўзнікнуць памылкі, дамагчыся найкампактнейшага выражэння думак. Наш патрабавальны чытач, грамадзянін і будэйшай рэспублікі можа сказаць тут сваё важнае і рашучае слова. І мы не маем ніякага права дэмагогіі да яго высказаць, нехай

таго гістарычнага адрэзку часу, у якім распачынаецца творчая работа.

Усё гэта зноў і зноў высювае перад кожным з нас задачу вучобы. Вучыцца ў жыцці, вучыцца ў народа, набываць веды з добрых нашых снадарожнікаў — разумных кніжак. Шмат разоў напамінаў нам аб гэтым вялікі Ленін, даючы бліскучы ўзор няспынага дасканалання і невучання ўсім сваім багатым жыццём і геніяльнаму творчасцю.

Вучоба пісьменніка — гэта і павышэнне свайго асветнага, палітычнага і культурнага ўзроўню, і найглыбейшае пранікненне ў жыццё з мэтай усведамлення працэсаў, якіх ён адбываюцца, і з мэтай адбыць у сваёй творчай памяці ўсё новае, што вылучае наша грамадзянская эпоха.

Гэта, нарэшце, — няспынае асяжанне і распрацоўка мовы, здабыванне адпаведнага слоўнага матэрыялу для пабудовы мастацкага твора.

Паглядзіце, як змянілася наша мова за прапіншовае трыццацігоддзе! Якой яна стага багатай, гнуткай, выразнай! Значыць, мы павінны яшчэ больш працаваць над сваёй мовай, мовай народна-рабоча, народна-будэйшай, народна-навагартарска.

На жаль, не ўсе пісьменнікі дбаюць аб гэтым у роўнай ступені. І тыя, хто не кваліфіцы, працягваюць ад гэтага. Яны могуць апынуцца ў становішчы такога майстра, які не падтрымаў сваё загада аб тым, каб падтрымліваць сваё рабочае месца, не забяспечыў яго інструментамі і дэталямі. У такіх выпадках работа, калі і можа ісці, дык ідзе марудна.

Мне думаецца, што ўсе мы пішам вельмі мала, у кожным выпадку не столькі, колькі-б маглі. А напісаны адні больш-менш удалы твор, імкнемся да нейкай кананізацыі сябе. Чытаючы некаторыя панегірычныя і дыярамачныя водгукі аб творах ці наогула аб працы пісьменніка, здаецца: навошта ліюцца праз меры гэтыя міры і елей. Тут-жа павінна мець месца строгае і добрасумленнае крытыка.

З гэтымі чужымі нам, кепскімі звычкамі трэба ранава змагацца. Пісаць мы павінны як мага больш, як мага лэйні і аператыўней, не забываючы нашых газет. Там рэдка сустракаем баявы публіцыстычны верш, паспрабуйце мастацкі і пікавы парэс. Чаму адбываецца так, калі гэта праправа і неадпушчальна? Пісьменнік, пад гэтым разуменнем палітычна граматны і адкаваны чалавек, павінен выступаць у газете на самых разнастайных пытаннях, якіх не могуць не хваляваць яго як грамадзяніна краіны. Аднаўленне гарэлоў, увод у строй новых прадпрыемстваў, асушка балот, гадаванне новых культур, новыя метады работы, павышэнне ўраджайнасці — колькі тэм і для мастака і для публіцыста!

Аператыўныя водгукі на падзеі не азначаюць ператварэння пісьменніка ў своеасаблівага асямяна Пушкінска графа Хвастова, у літаратара, які халапецца за ўсе жанры, піша пра ўсё, на кожную задзежную тэму і піша заўбеды кепска. Гэта супярэчыла б асноўным нашым гартрабаванням — якасці і веданню прадымета. Пішы шмат, але разумна, з вядзеннем справы, з умельствам зацікавіць чытача тым, што цікава самому табе, — а інакш не павінен кіравацца такімі правіламі пісьменніцтва.

У нашай рэспубліцы ідзе ўзмацаванне рабочага класа. Маладыя людзі, скончыўшы раменніцкія вучылішчы, застаюцца працаваць на заводах, робяцца кваліфікаванымі рабочымі, майстрамі, тэхнікамі. Калі наша літаратура абміне гэты працэс ці дрэнна паказа яго, яна не выканае сваёй задачы — быць на ўзроўні асветнага чалавека часу. Трэба шыроў разгорваць паказ новых людзей, свядомых і актыўных ператваральнікаў свету, людзей, якіх працай свайой апыраджаюць час, удвая і ўтрая перавыконваючы нормы.

Паказваючы савецкіх людзей, стахаідунаў, майстроў ураджайнасці, даследчыкаў, канструктараў, усіх будучых грамадзян камуністычнага грамадства, мы не павінны забывацца яшчэ аб адным. На нашу Радзіму, вялікі Савецкі Саюз, з перавай і падзеяй глядзяць усе простыя людзі свету, якіх прагнуць справядлівага ўкладу жыцця. Гэта — працоўныя краіны новай дэмакратыі, якія шпарка ідуць на шляху сапраўдных свабод, гартарны народ Кітая, які скінуў з сябе вёкавое панаванне, адважны наўстанцы Грэцыі і Іспаніі, перадавыя людзі ўсіх іншых краін.

Падтрымка свабодалюбівых, дэмакратычных, рэволюцыйных імкненняў і блізкадзых барацьбаў з ражысцыйным і аджываючым — наш святы абавязак. Для гэтага ў руках нашых ёсць магучы зброя — слова. І тэўны агонь яго, накіраваны супраць усяй школьнай старыны, у першую чаргу павінен вынічыць усякую спробу гэтай старыны заглавацца ў нашым светлым і прасторным доме.

Партыя, урад, вялікі гетій чалавечтва Іосіф Вісарыявіч Сталін штодзённа кіруюць работай пісьменніка і высока адзьявляюць лепшыя яе ўзоры.

Давяйце-ж будзем дамагацца твораў узорных, вялікіх па значнасці сваёй, высокіх па сваім грамадскім пачасе і гучанні, сталых па сваім выхаванні.

Давяйце-ж будзем дамагацца твораў узорных, вялікіх па значнасці сваёй, высокіх па сваім грамадскім пачасе і гучанні, сталых па сваім выхаванні.

Давяйце-ж будзем дамагацца твораў узорных, вялікіх па значнасці сваёй, высокіх па сваім грамадскім пачасе і гучанні, сталых па сваім выхаванні.

СЛОВА ЧЫТАЧА

Шырэй паказаць наша жыццё

Вялікія і пачэсныя задачы ў савецкага пісьменніка. Ён павінен добра ведаць жыццё з тым, каб адлюстраваць яго найбольш поўна і яра ў сваіх творах. Надаўна на працягу «Цёплае дыханне» М. Паслядзівіча. Аповесць цікавая і хваляючая. Але, на мой думку, паказ будэйшай Мінскага аўтазавода зроблены не дастаткова шырока. Міжвольна ў памяці ўнікаюць старонкі з кнігі В. Ажаева «Далёка ад Масквы». І пра наш аўтазавод можна было-б напісаць так хваляюча і прадула. Матэрыялу для гэтага ёсць шмат.

Маё пажаданне савецкім пісьменнікам Беларусі: больш пісаць твораў пра жыццё рабочага класа рэспублікі, ствараць вясёлыя вобразы савецкіх людзей, што будуць камуністычнае грамадства.

Г. МАРЦІРОСАУ,
дырэктар Мінскага аўтазавода.

Больш кніг пра жыццё рабочых

Я многа чытаю кніг. Вялікае ўражанне зрабіла на мяне «Будучыня» Э. Самуіліна, раманы Кузьмы Чорнага, творы Міхася Лынькова і іншых пісьменнікаў. Але на вытворчую тэматыку даваўся чытаць мала. У апошні час назімаўся ў «Гартраваннем» А. Куляшова і «Цёплым дыханнем» М. Паслядзівіча. Павінна шчыра сказаць: таварышы пісьменнікі абмежавана паказалі жыццё рабочых нашай рэспублікі. Таму, напрыклад, вобразы Валодзі Саламакі і Сямёна Вярзкі з аповесці «Цёплае дыханне» і Патрычыка з «Гартраваннем» не зусім могуць мяне задаволіць. Мы жывем больш цікава, падзеі на нашых заводах і фабрыках больш багатыя, чым гэта паказана ў кніжках.

Мы жадаем бачыць і чытаць новыя творы, у якіх будзе больш шырока і поўна раскрыта наша жыццё.

Алена ЗІМА,
дэпутат Вярхоўнага Савета
СССР, начальнік лінацыйнага
цэха друкарні імя Сталіна.

Аб новым жыцці патрэбны новыя кнігі

Трэба сказаць, што апрача «Рыбакова хата» Я. Коласа на гэты жыццё працоўных Заходняй Беларусі вельмі мала твораў. А зараз у заходніх абласцях адбываюцца вялікія змены. Сяляцтва становіцца на новы калектыўны шлях жыцця. Карэнным чынам змяняецца і духоўны свет чалавека, яго погляды, яго думкі і мары.

Аднак, усе гэтыя змены праходзяць не дэтка, а ва ўнартай каласвай барацьбе, у змаганні за новае, перадавое, супраць старога, аджываюшага. Паказаць новае жыццё працоўных заходніх абласцей Беларусі, уздзейнічаючы на іх вялікі ідэй Леніна — Сталіна, выхаванне іх у духу патрыятызма і адданасці сваёй сацыялістычнай Радзіме — ганаровая задача савецкага пісьменніка.

І ў першую чаргу такіх твораў працоўных заходніх абласцей Беларусі чакаюць ад Максіма Танка, Янікі Брыля, Шпіна Пестрака, Міхася Машара і Ніны Тарас, якіх жылі і выходзіліся разам з ім.

І. ЛЕПЯШОУ,
настаўнік Свіслацкай СШ,
Гродзенскай абласці.

Выдатнае папаўненне

Я многа чытаю твораў беларускай літаратуры. У майей невядлікай бібліяцыце на самым пачасным месцы ляжаць кнігі Я. Коласа, А. Куляшова, П. Панчанкі, Міхася Лынькова, Кандрата Крапівы.

І ўважаю сацу за развіццём маладой паэзіі. Асабліва мне падабаюцца ўсхваляваныя вершы Кастуся Кірэнькі, Антона Явелевіча, Анатоля Валюжы, Міхася Калацінскага.

Што надзвычай каштоўнае ў іх творах — гэта непасрэднасць і шчырасць, з якімі яны гавораць аб нашых савецкіх людзях, аб багатых і змястоўных днях сацыялістычнай рэалізацыі. У вершах маладых паэтаў вельмі шмат свежых, сакавітых фарбаў, вельмі ўдалых замалёвак і карцін.

У дзень II-га з'езда савецкіх пісьменнікаў Беларусі хочацца пажадаць маладым паэтам, каб яны гучней гаварылі сваім усхваляваным, праўдзівым і смелым голасам, шыроў паказалі жыццё рабочага класа і каласнага сялянства, якімі наш народ наперад да асных дзён, да светлай будучыні.

Ведаючы добра беларускую маладую паэзію, я павінен упэўнена і смела сказаць: беларуская літаратура атрымала выдатнае папаўненне, якое з кожным годам павялічваецца.

Пётр ХІЛЬМАН,
слухач партыйнай школы
пры ЦК КП(б)Б.

НАШЫ ПАТРАБАВАННІ

Многа новых твораў дала беларуская літаратура за апошні час. Малады Беларусі з вялікім задавальненнем сустрала з'яўленне аповесці маладога беларускага пісьменніка І. Шамякіна «Глыбокая плынь», якая прысвечана гартарнай барацьбе беларускага народа супраць нямецка-фашысцкай захопнікаў. Прывабны вобраз сакратара райкома — камісара атрада Ясіцкіка карыстаецца любоўю нашай моладзі і служыць узорам тако, як патрэбна любіць свой народ, сваю Радзіму.

Аповесць Тараса Хадкевіча «Вяснянка» прысвечана людзям нашай каласнай вёскі. Яна таксама надзвычай цікавая. Гартарны апавесці Васіліна паказана пісьменнікам вельмі праўдзіва і пераканаўча. Яна аддае ўсе свае сілы і здольнасці ў барацьбе за атрыманне высокага ўраджаю з каласных палёў, змагаюцца за тое, каб павысіць дзяржаўныя здабыткі. Яна ставіць грамадскія інтарэсы вышэй сваіх асабістых. Гэта стаючай рыса, якая ўдасціва толькі нашым савецкім людзям.

Аднак, гэтыя творы не могуць поўнасна задаволіць узрослых заатрабаваніяў нашай моладзі да літаратуры.

У нашай літаратуры яшчэ мала кніг аб савецкай школе, аб піонерскім атрадзе. Яна твораў, у якіх былі-б уладжана скромная і патхнёная праца савецкага народнага настаўніка. Пісьменнікі мала ўвагі аддаюць маладым спецыялістам народнай гаспадаркі, лепшым прадстаўнікам савецкай інтэлігенцыі.

Сведчанне сталасці

У каштоўны фонд нашай літаратуры залічаны творы Я. Купалы, «Рыбакова хата» Я. Коласа, «Сніг брыгады» і «Новае рэчышча» А. Куляшова, «Глыбокая плынь» І. Шамякіна, вершы П. Броўкі, П. Панчанкі і П. Глебкі.

Усе савецкія пісьменнікі Беларусі ў апошні час імкнуцца глыбей і шматгранней паказаць жыццё савецкіх людзей, імкнучы ў сваіх творах намаляваць вобраз перадавога чалавека нашага часу, змагаюцца за існасць і мір для працоўных — вобраз камуніста.

Трэба сказаць, што гэта задача яшчэ ні ў адным творы цалкам не вырашана. Прывабны і цікавы вобразы камуністаў створаны ў «Новым рэчышчы» А. Куляшова і «Глыбокай плыні» І. Шамякіна. Праўда, амаль у кожным новым творы — і ў раманах А. Стахоўца «Над мірным неба» і ў апавесці Ус. Краўчанкі «Станаўленне», М. Паслядзівіча «Цёплае дыханне», і ў раззе іншых твораў беларускіх пісьменнікаў у якасці герою дзейнічаюць і сакратары райкомаў і сакратары пярвочных арганізацый, але іх дзейнасць паказваецца, як правіла, вельмі аднабакова і трафарэтна. Пісьменнікі не змаглі знайсці

цікавых і сакавітых фарбаў, каб абмаляваць вобраз камуніста, не змаглі прыкмеціць у іх рабоце тыповыя, характэрныя, значныя, з тым, каб вырашыць вобраз пасобнаму ва ўсёй паўнаце і багатым духоўным якасцям большэўкі.

Міжвольна прыгаджаюцца камуністы Батманаў, Каўшоў, Залкіні і малады камуніст Барыдзе з кнігі В. Ажаева «Далёка ад Масквы», сакратар партыйнай арганізацыі калгаса з аповесці Ляцкева «Зара», партыйны кіраўнік, паказаны ў апавесці Бабаўскага «Кавалер залатога Звязды». Так яны ўдала і праўдзіва паказаны, так блізка і непасрэдна іх адчуваеш, што яны наогула западаюць у памяць, выклікаюць імкненне ў чытача рабіць так, як яны, жыць вучыцца і змагацца толькі як яны!

Галоўным героем гэтых кніг павінен стаць камуніст — чалавек справы, чалавек з няўрымслівым сэрцам, са светлым розумам і жалезнай загартаванай воляй, чалавек з імкнёвымі думкамі і прывычкамі, змагаючыся за існасць і светлае будучае для працоўнага народа.

Аляксандр ХРАМАУ,
лентар Мінскага абкома КП(б)Б.

ЛЮБІМЫЯ ПІСЬМЕННІКІ

Творы беларускіх пісьменнікаў блізкія і дарагія савецкаму народу. Асабліва захаляюцца вучні і моладзь, каласнікі і каласніцы паэмамі, вершамі, апавесцямі і раманаў Янікі Купалы, Якуба Коласа, Міхася Лынькова, Кандрата Крапівы і Янікі Маўра.

Мне даваўся чуць, як каласнік з калгаса «Большыя Беларусі» Лукіянаў расказаў напаміць «Магілу льва», а каласніца Шылава чытала на памяці ўрубкі з паэмы «Над ракой Арэсай».

А як любіць чытачы паэмы і аповесці Якуба Коласа! У бібліяцыце мастацка Родна на яго творы вялікі пошты. Мне ўспамінаецца, як вучні прасілі, каб я дастаў ім паэму «Рыбакова хата». Тады яна яшчэ не была выдана асобнай кнігай, і твор мы чыталі калектыўна ў часопіс «Польмя». Калі я закончыў чытанне, пашыраліся ролікі:

— Як цікава і прыгожа!
— Прачытайце яшчэ!
— Мы ў выхадны дзень прыдем...

На паліцах асабістых бібліятак каласніцкаў абавязкова знойдзецца апавесці «Дрыва» і «На прасторы жыцця», паэмы і вершы Я. Коласа. Вучні асабліва захаляюцца яго твораў «Новая зямля» і «Сымон Музыка».

А колькі радасці прыносіць ім чытанне твораў Міхася Лынькова «Пра храбрага

ваюку Мішку і яго слаўных таварышоў», «Мікола-паравоз» і «Янка-партышты».

Вельмі добра было-б, каб Міхася Лынькова напісаў новыя творы для нашых дзяцей пра радзі, электрыфікацыю, пра внагартарства.

Пумары часопіса «Польмя», у якіх друкуецца рамана «Веканомыя дні» М. Лынькова, ніколі не задежаюцца на паліцах бібліятак. Чытачы з неадрываюцца чакаюць працягу рамана.

Мне добра запаміналіся байкі выдатнага сатырыка нашага Кандрата Крапівы. Каля 30 баек я ведаю напаміць яшчэ са школьнай парты.

Вязродныя касмапаліты намагаліся зганьбіць выдатную п'есу Кандрата Крапівы «З народам». Але ім гэта не ўдалося: народ высокая аманіў патрыятычнаму п'есу, і пісаніну касмапалітаў выкінуў на смеціш.

Шырокая вядомасцю карыстаюцца кнігі Янікі Маўра. Яны вучаць маленькіх і вялікіх чытачоў непавадзец «культурных павідаўтараў» і белях манішках, іх аспісанаў праўдзівых і гордых працоўных людзей астравоў Яны, Новай Гвінеі, Суматры і інш. Хапелася-б, каб Янка Маўр напісаў для дзяцей кнігу пра народна-вызваленчую вайну ў Кітаі.

Міхася ЗАСТОЛЬСКИ,
настаўнік Раднянцкай НСШ,
Магілёўскай абласці.

ПАЧЭСНЫ АБАВЯЗАН

Вельмі прыемна і радасна адзначаць прыход у беларускую літаратуру такіх маладых пісьменнікаў-працавікаў, як Тарас Хадкевіч, Аляксей Кулакоўскі, Іван Мележ, Іван Шамякін і інш., творы якіх паступова ўваходзяць у школьную праграму і шырока выкарыстоўваюцца настаўнікамі ў метады камуністычнага выхавання нашай моладзі. У творах гэтых пісьменнікаў школьнікі бачаць сёнешні дзень і творчае заўтра нашага савецкага народа; гэтыя творы дамагаюць нашай моладзі выходзіць у сабе мэтамкінасць, праўдзіваць, гартарам і беззаставнае служэнне сваёй Радзіме, свайму народу.

Аднак, недахопам нашай беларускай савецкай літаратуры з'яўляецца тое, што

яна яшчэ не зусім поўна адлюстроўвае ў мастацкіх вобразам шматграннае жыццё савецкіх людзей. У прыватнасці, не дастаткова раскрытаецца гартарка сацыялістычнай працы на новабудуемых, фабрыках і заводах, мала шпісца мастацкіх твораў аб дзень і зусім не асветляецца патхнёная праца нашага беларускага настаўніцтва па навучанню і камуністычнаму выхаванню маладога падростаючага пакалення. Гэтая тэматыка павінна стаць вядучай у дзейнай палінай працы беларускіх пісьменнікаў.

І. ВАДЗІНА,
Начальнік Кіраўніцтва школ Міністэрства асветы БССР, заслужаны настаўнік БССР.

Паказвайце вопыт наватараў

Імёны выдатных беларускіх пісьменнікаў Якуба Коласа, Янкі Купалы, Аркадзія Кудашова, П. Броўкі, П. Глебі, К. Ірэнды, М. Лынькова і многіх іншых добра ведае беларускі народ і ганарыцца ім.

Вучыцца Беларусі ганарыцца дасягненнямі беларускіх пісьменнікаў, працаваць як з кожным днём узнімаюцца на новую ступень нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зместу культуры Беларускай рэспублікі.

У гэты дзень другога з'езда савецкіх пісьменнікаў Беларусі мне хацелася б выказаць пэўныя думкі.

На нашых вачах Беларусь ператваралася ў перадавую рэспубліку Савецкага Саюза. Выраслі гіганты прамысловасці, аб якіх у мінулае толькі маглі марыць лепшыя сны беларускага народа.

У сельскай гаспадарцы ідзе вялікая барацьба за ўкараненне і ўсабаванне асабна перадавай сістэмы земляробства, якая базіруецца на глыбокіх навуковых асновах, створаных карыфемамі рускай аграрнай навукі.

З кожным годам на Беларусі растуць і шырацца рады Герояў Савецкай Партыі, якіх паказваюць узоры ў барацьбе за атрыманне высокіх ураджаў на аснове прымянення навуковых дасягненняў сельскай гаспадаркі Беларусі з'яўляюцца ўдзячнай тэмай для савецкіх пісьменнікаў.

Больш паказвайце вопыт перадавых людзей, лепшых сымбоў рэспублікі, якіх змагаюцца за атрыманне высокіх і трывалых ураджаў, за выкананне і перавыкананне трохгадовага плана развіцця жывёлагадоўлі, за наўмеснае ўкараненне травакошацкай сістэмы земляробства, за Сталінскі план пераўтварэння прыроды нашай рэспублікі, за навішныя метады і новыя тэхналагічныя працэсы прамысловасці.

І. С. ЛУПІНОВІЧ, віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР.

Слова да пісьменнікаў

Наша беларуская літаратура за гады Айчынай вайны і пасляваенны час выйшла ў першы рады братніх літаратур Вялікага Савецкага Саюза.

З'явіліся такія выдатныя творы, як «Сцяг брыгады» А. Кудашова, «Рыбакова хата» Я. Коласа, «Хлеб» П. Броўкі, кніга вершаў «Каб ведалі» М. Танка, «Глыбокая плынь» І. Шамякіна, якія сталі відомы даўжэ за мяжамі Беларусі.

Зараз, калі беларускія пісьменнікі збіраюцца на свой II з'езд, хочацца пажадаць ім поспехаў у далейшай працы на карысць нашай Радзімы, пажадаць, каб яны стварылі высокамастацкія вобразы савецкіх людзей, выхаваных партыяй Леніна—Сталіна.

Адначасова хочацца пажадаць, каб былі напісаны новыя творы пра нашу студэнцкую моладзь, пра іх цікавае і многаграннае жыццё.

Ф. ФІЛІПЕНКА, аспірант Беларускага Дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна.

Рыгор ШКРАБА

ВЯЛІКІ НАСТАЎНІК

«Па сіле свайго ўплыву на рускую літаратуру»,—гаворыць таварыш В. М. Молатаў.—Горкі стаіць за такімі гігантамі, як Пушкін, Гоголь, Таўстай, які лепшым падобным іх вялікіх традыцый у наш час. Уплыў мастацкага слова Горкага на дзе нашай рэвалюцыі больш непасрэдна і моцна, чым уплыў якога-небудзь іншага нашага пісьменніка.

Таму імёны Горкага для развіцця беларускай літаратуры. Прышоўшы ў літаратуру ў той час, калі партыя большавіў пачынала толькі фармавацца, вялікі Вярвешнік рэвалюцыі шчыльна звязваў сваю творчасць з рэвалюцыйным рухам, з барацьбай працоўных за вызваленне з ланцугу ўціску і эксплуатацыі, з барацьбай за іх чалавечую годнасць, за іх права свабодную творчую працу.

Іспярэдні рэвалюцыі 1905 года беларускі народ вылучыў з свайго асяроддзя выдатных майстроў мастацкага слова—Янку Купала і Якуба Коласа, якія суадчулі на сабе найвышэйшы рэвалюцыйны творчасці Максіма Горкага, блізка бліжэй для іх матры чалавечай годнасці, маральнай перавагі людзей цы па эксплуатацямі, вобразы бацькоў за вызваленне працоўнага паўці, якіх з такім натхненнем малюваў прапрадзед пісьменнік.

Вершы верш Янкі Купалы—«Мужык», рэдаваны ў 1905 годзе, заклікалі вас, поўнымі ўсведамлення працоўным ланінам свайой сілы і думасці: «Я будуць, бо я мужык». Слова мужык пераўтварылася паэтам у аднаўдасці з аэстэтычнымі прыпынкамі, які сінонім алавецкай годнасці, і супрацьстаяла алавецкай памучоўцы класу, які пад гэтымі

БЛІЖЭЙ ДА СУЧАСНАСЦІ

Велізарных поспехаў дасягнула наша беларуская савецкая літаратура за 15 год, што аддзяляюць яе ад першага з'езда. Асабліва вылучаюцца сваім глыбокім ідэйным зместам, рэалізмам, народнасцю беларуская пэзія—адзін з буйнейшых атрадаў усёй савецкай пэзіі наогул. Варта прыпомніць такія выдатныя творы, як паэма «Рыбакова хата» Я. Коласа і «Новае рэчышча» Аркадзія Кудашова, тры пудоўныя паэмы П. Броўкі—«Існы Кут», «Хлеб» і «Родныя берэгі»; кнігі вершаў «Каб ведалі» М. Танка і «Гарачыя вятры» П. Панчанкі.

Разам з тым, за гэты час многа добрых зместоўных тэкстаў для дэсператна і напісалі Я. Купала, Я. Колас, П. Броўка, М. Танк, К. Ірэнды, М. Клімковіч, П. Панчанка, А. Вялюгін, А. Астрэйка, М. Машара, П. Глеба, Э. Агніцвет, П. Пестрак,

Кожны з іх можа быць героем кнігі

Кожны раз, адкрываючы свежую кнігу або часопіс, з хваляваннем чакаем новага і цікавага, спадзеешся, што пісьменнік пажажа яшчэ не асветленыя куткі нашага жыцця. Праўда, за апошні час напісана даволі многа твораў і аб Айчынай вайне, і аб калгасным будаўніцтве, і аб жыцці рабочых. Але яны яшчэ не могуць задаволяць патрабаванняў чытача.

Колькі новага і цікавага адбываецца ў жыцці прамысловых прадпрыемстваў! Шырсо і ўзружэна новае пакаленне рабочых, якое прышло ў ваенныя гады на вытворчасць юнакам. У барацьбе за выкананне пасляваеннай Сталінскай п'яцігодкі, за ўкараненне новых перадавых метадаў працы вырастаюць і растуць пудоўныя кадры, якія рухаюць наперад вытворчасць і навуку.

Не трэба быць асабліва пранікнёным, каб убачыць шматлікія факты сапраўднага працоўнага героізма, факты перавыканання людзей у камуністычным духу на новабудовах. Савецкім пісьменніку не патрэбна даўжэ ехаць і шукаць герояў. Іны на кожным прадпрыемстве, у кожным цаху.

Токар Віцебскага завода заточных стапоў Рыгор Клімаў у адной са складанейшых апаратных павялічыў вытворчасць працы ў дваццаць разоў. Гэта не проста вышодкавы ўдзяч. Клімаў больш чым паўгода працаваў над удасканаленнем свайго метада. Ён пачаў уважліва вывучаць усё, што датычылася скораснага рэзання метала. І не проста вывучаць, Клімаў падрабязна азнаёміўся і з другімі тэхнічнымі пытаннямі, звязанымі з апрацоўкай метала. За паўгода ён прарабіў каля п'ятдзясяці розных доследаў. Яго не спахокала, што большасць іх цярпела няўдачу. Ён зноў садзіўся за тэхнічную літаратуру і настойліва працаваў, авалодваючы тэорыя і замацоўваючы яе практыкай. Нарэшце патрэбнае рашэнне было знойдзена, і Рыгор Клімаў цяпер месячную праграму выконвае за адзін дзень.

Дасягненне Клімава не механічнае паўтарэнне другіх, ён унёс новы творчы элемент у скорасную апрацоўку метала. Аб гэтым сведчаць шматлікія пісьмы з розных гарадоў нашай краіны—Ленінграда, Харкава, Куйбышова з просьбаю падрабязна наведанні тэхнічную характарыстыку метада Клімава. І Клімаў не спыніўся на дасягнутым, цяпер ён думка

М. Калачыскі, А. Русак, М. Гамолка і іншыя.

Чого хацелася б яшчэ атрымаць ад нашых пісьменнікаў? Ад пэстаў—зместоўных тэкстаў для добрай масавай пэсіі, якая так патрэбна нашаму народу і ў створэнні якой намі (я маю на ўвазе кампазітару і пэстаў) зроблена яшчэ вельмі мала. Ад празаікаў і драматургаў мы, кампазітары, чакаем яшчэ больш раману, апавесці, п'ес, якія маглі б з'явіцца грунтам для стварэння поўназначных беларускіх савецкіх опер на пасляваенную тэматыку аб нашым будаўніцтве, аб людзях гераічнай Сталінскай эпохі, аб нашай пудоўнай сацыялістычнай рэалізацыі.

Я. ЦІНОЦІ, кампазітар, заслужаны дзеяч мастацтва БССР.

над тым, каб перавесці ўсе віды расьбы на скорасны метад.

На Мінскім аўтамабільным заводзе добра ведаюць брыгадзіра комсомольска-маладзёжнай брыгады Іўгенія Вадальчыка. Яму толькі 18 год, ды і ў брыгадзе яго адны юнакі. А яны выконваюць вельмі складаную работу і намагаюцца перавыконваць сваё заданне. Як гэта дасягнуць?

— Правады, вучыліся лепш працаваць,— адказвае тав. Вадальчык.

Ён бабачуў і зразумеў, што мала таго, што рабілася раней. І шляхі для ажыццяўлення свайго жадання, характэрнага для нашай рабочай моладзі, былі знойдзены. На парадзе брыгады Вадальчык паставіў задачу:

— Добра вывучыць дэталі і тэхналогію яе апрацоўкі.

Па яго просі быў арганізаваны спецыяльны тэхнікум для брыгады. Потым узнікла яшчэ новае:

— Кожны член брыгады павінен умець абслугоўваць апраца свайго і другія станкі.

Сам ён дапамог брыгадзе ў гэтай справе сваім вопытам. Вышкі атрымаліся пудоўныя. І ніхто не крыўдзіўся ў брыгадзе на залішнюю патрабавальнасць і дыспліліну. Апрача таго, малалыя рабочыя ўдасканалілі свой станок і інструменты. Такім чынам было знойдзена тое новае, што тало магчымаць брыгадзе павялічыць вытворчасць працы. Цяпер брыгада паставіла новыя задачы і думка над вырашэннем іх. Так напорыста і смела моладзь ламае старыя нормы, удасканальвае вытворчасць і хуткімі тэмпамі ідзе наперад. Яна не проста працуе, для яе праца—гэта творчасць. Натхнёная творчасць на карысць свайой Радзімы зрабілася звычайнай справай на ўсіх прадпрыемствах, ва ўсіх рабочых калектывах.

Можна прывесці шмат прыкладаў з Гомсельмаша, з трактарнага і станкабудуальных заводаў Мінска, Віцебска, Магілёва. Тысячы людзей, падобных токару Клімаву і брыгадзіру Вадальчыку, ёсць у нашай рэспубліцы. Гэта аскрапы прыклады таго, як сціраюцца розніца паміж разумовай і фізічнай працай, як расце і выходзіць новы чалавек, чалавек сацыялізма. Ён адчувае адказнасць не толькі за свой станок, але і за ўвесь калектыв, за ўсю краіну. Гэта лепшы стан тэплым для савецкіх людзей.

г. Віцебск, завод заточных станкоў.

Д. ГРАБЕННИКАУ.

Праца пісьменніка для кіно—пачэсны абавязак

І. КРАСОЎСКІ, Міністр кінематаграфіі БССР

Беларуская кінематаграфія—адно з важнейшых звяноў беларускай савецкай культуры. За гады савецкай улады беларускае кіно зрабіла значны крок у сваім развіцці.

Рашаючую ролю ў гэтай справе адыграла руская савецкая кінематаграфія. Пры яе актыўнай і палёнай дапамозе беларуская савецкая кінематаграфія стварыла такія фільмы, як «Залатыя агні», «Да Радзімы», «У агні нараджаныя» (рэжысёр В. Корш-Сабын), «Да заўтра», «11 ліпеня» (рэжысёр Ю. Тарч), «Шчасце» (рэжысёр А. Файнцмер) і інш.

Асноўным зместам гэтых фільмаў былі актуальныя ў беларускім савецкім мастацтве і літаратуры тэмы—патхнёная і кіруемая большавіцкай партыяй барацьба беларускага народа супраць наменкіх і беланольскіх акупантаў, барацьба народа за сваё ўз'яднанне ў адзінай Беларускай савецкай дзяржаве, станаўленне сацыялістычнага ладу.

Значных поспехаў дасягнула беларускае кіно і ў дакументальна-гістарычным жанры. Толькі за гады Вялікай Айчынай вайны былі выпушчаны такія патрыятычныя дакументальныя фільмы, як «Жыві, родна Беларусі», «Савецкая Беларусь», «30 год БССР», кіноарысы «Рассвет», «Народныя таленты», «Возера Нарач», «Белавеская пушча» і інш.

У гэтых фільмах і нарысах паказана гераічная барацьба беларускага народа з наменкім акупантамі, барацьба за хутэйшае аднаўленне і далейшае развіццё народнай гаспадаркі і культуры Савецкай Беларусі, невычэрпныя сілы працоўных і іх жыццятворчы патрыятызм; паказана велі

Прыезджайце да нас!

Што пажадаць нашым пісьменнікам? Часцей наведваць нашы калгасы, лепш знаёміцца, як мы працуем, як жывем.

Неяк у траўленні калгаса нам чытае «Вяснянку» Т. Хадкевіча. Нам вельмі спадабалася Васіліна за яе працавітасць, за яе жаданне аддаваць усю сілу на карысць калектыва. Нам усім хацелася быць такой як яна, імкнуцца вырастаць на палях багатыя ўраджаі.

Пабожы такіх кніжак, каб яны маглі вучыць нас, як лепш працаваць, як перамагаць цяжкасці. А такія кніжкі будуць, калі вы наведзеце нашы калгасы, калі пакажэцеце на нашых палях, сенажацях, залітаецца да нас у хаты.

Г. ПАШУК, калгасніца калгаса «Чырвоная воля», Жыткавіцкага раёна.

Разам з тым, трэба адзначыць, што і асобныя пісьменнікі не зусім уважліва ставіцца да свайой працы ў кіно.

У бачным годзе беларуская кінематаграфія выпусціць некалькі кіноарысаў на такія тэмы, як уз'яднанне беларускага народа ў адзінай Беларускай савецкай дзяржаве, стаіцца рэспублікі—Мінск, Мінскі аўтазавод.

Актыўную дапамогу ў стварэнні гэтых нарысаў нашым аказаць нам беларускі пісьменнікі.

Планам далейшага развіцця беларускай савецкай кінематаграфіі вызначана стварэнне мастацкіх фільмаў на тэмы аб гераічнай барацьбе Палесса, што ажыццяўляюць грандыёзную сталінскую праграму ператварэння палескіх балот ва ўраджайныя палі і сенажаці; аб жанчынах-рабятніцах, якія адана змагаюцца за пудоўную камуністычнага грамадства. Прадугледжаны таксама тэмы, якія павінны раскрыць працоўны героізм нашай моладзі ў барацьбе за выкананне пасляваеннай сталінскай п'яцігодкі, тэма знішчэння межэй паміж гарадамі і вёскай.

Усе гэтыя тэмы могуць быць вырашаны толькі пры самым актыўным удзеле і дапамозе з боку вядучых сіл беларускай літаратуры. Работнікі беларускай савецкай кінематаграфіі ўпоўнены, што беларускі пісьменнікі, паэты і драматургі дапамогуць нам у далейшым развіцці беларускай савецкай кінематаграфіі, дапамогуць стварыць глыбокаідэйныя і высокамастацкія фільмы, вартыя нашай гераічнага народа і яго выправаванага кіраўніка—партыі большавікоў.

Стварэнне кінофільмаў—пачэсная задача пісьменнікаў.

УМОВА РОСТУ

Другі з'езд беларускіх савецкіх пісьменнікаў з'явіцца падзеяй вялікага палітычнага і культурнага значэння. Ён падагульняе дасягненні, адабытыя нашай літаратурай за 15 год, якія мінулі з часу першага з'езда, і наменціць перспектывы на будучае.

Шляхі нашай літаратуры настолькі ясна вызначаны, што не стварае цяжкасцей, набычы, дзе што добрае, а дзе дрэннае. Безумоўна, наша літаратура значна вырасла. Асабліва гэта трэба сказаць аб прозе. Паэзія, па-мойму, у сучасны момант перажывае некаторы пералом у сваім росце, імкненні знайсці матэрыялы і формы, бліжэйшыя да народа.

Перспектыўнасць нашай літаратуры залічана ў росце яе кадраў, у чыным і кляпатавым стаўленні да іх.

Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР працавала за пасляваенны час немалую працу ў выяўленні калады пісьменніцкіх кадраў, але гэтка яшчэ недастаткова.

Піліп ПЕСТРАК.

Больш адчуваць вышкі мы маем сярод моладзі празаікаў, што-ж датычыць паэзаі—справа абстаіць горш.

Наша пісьменніцкая арганізацыя яшчэ слаба звязана з рабочым асяроддзем рэспублікі, а ў гэтым асяроддзі ёсць вельмі шмат паэтычнай моладзі. Даволі блага знаёміцца са шматтыражамі і насенніжэтам на заводах, фабрыках і прадпрыемствах, каб убачыць, што ёсць там бязлічачы пачынаючых пэстаў.

З'езд павінен узняць пытанне аб выхаванні пэстаў і пісьменнікаў непасрэдна з рабочага асяроддзя.

Умовай росту літаратуры з'яўляюцца яе кадры, людзі. Таму не можа быць месца абьякавацы ў адносінах да іх.

Кіруючыся ўказаннямі нашай партыі, ЦК ВКП(б), ЦК КП(б)Б, мы перамажам усе цяжкасці на шляху свайой творчасці і, атрымаўшы зарадку на II-м з'езде, пойдзем да новых творчых вышын.

Піліп ПЕСТРАК.

цях і змагаўся за агульныя мэты—за вызваленне працоўнага чалавека з-пад уціску эксплуатацятараў і ўсаўлялі яго творчую энэргію, таленавітасць і духоўнае характэро.

У 1911 годзе Максім Горкі апублікаваў артыкул «Аб пісьменніках-самавуках», у якім ён на прыкладзе беларускай літаратуры робіць вельмі важны метадалагічны вывад аб значэнні домакратычнай літаратуры братніх народаў Расіі для перамагання ўпадлых настроў у некаторых частках інтэлігенцыі. «І мне здаецца,—пісаў Максім Горкі ў гэтым артыкуле,—што імёна цяпер, пасля 1905 года, інтэлігент павінен-бы з вялікай увагай прыглядзецца да росу новых ідэй, новых сіл у масе патрыятычнага народа». І далей: «Я звяртаю ўвагу скептыкаў на маладую літаратуру беларусаў... Дазваляю сабе прывесці песню, выданую нядаўна «Нашай нівай»; словы напісаны беларускім паэтам Янкам Купалам». Пераклад верша «А хто там ідзе», зроблены Максімам Горкім, зрабіўся шырокавядомым і да гэтага часу друкуецца ў зборніках вершаў Янкі Купалы на рускай мове.

Максім Горкі быў вядучым прапагандастам братніх літаратур у гады рэвалюцыі. Гэтая прапаганда мела больш важнае значэнне, чым толькі азнамленне рускага чытача з літаратурамі братніх яму народаў. Яна ставілася ў прастую залежнасць з задачамі рэвалюцыйнага пераўтварэння краіны, ад якога парызм імкнуўся застрахавацца стараннай прапагандай шавіністычных ідэй, вяржасці паміж народамі.

У 1912 годзе, як толькі да Максіма Горкага дайшла вестка, што ў Маскве арганізавалася кнігавыдавецтва пісьменнікаў, ён, не маруджычы, напісаў ліст рэдактару выдавецтва В. В. Верасеву з прапановай выстаць зборнік нацыянальных літаратур: «Можна вельмі хутка арганізаваць зборнікі твораў сібірскіх, беларускіх і украінскіх пісьменнікаў... Гэтая добрая і неабходная

літэлізме, у справу гонару пры сацыяльна-справядлівым ладзе. «Гаспадар той, хто працуе»,—гаворыць Ніл у песе «Мяшчэна».

Сам пісьменнік, вызначаны адметны рысы свайой творчасці, гаварыў у сваім выступленні ў 1928 годзе на ўрачыстым паседжанні Тольскага гараскога савета: «Калі-б я быў крытыкам і пісаў кнігу пра Максіма Горкага, я скалаў-бы ў ёй, што сіла, якая зрабіла Горкага тым, што ён ёсць, якім ён стаіць перад вамі, ... заклікаюцца ў тым, што ён першы ў рускай літаратуры і, можа быць, першы ў жыцці вось так, асабіста, зразумёў найвышэйшае значэнне працы, якая ўтварае ўсё самае каштоўнае, самае выдатнае, усё вялікае на гэтым свеце».

У рускай літаратуры да Горкага яшчэ не было такіх назіччых кніг аб працы, якіх напісаў ён. «Мне добра памятна дзень, калі я ўпершыню ачуху гераічную назіччю працы»,—успамінае пісьменнік у «Маіх універсітэтах» і тут-жа падае ўнёсены паэтычныя малюнак працы грузчыкаў, які яму даваўся наглядна на беразе Вогаі.

«Я жыў у гэтую ноч, — гаворыць пісьменнік,—у радасці, пазведанай мною, душу азарава жадаіне працыць усё жыццё ў гэтым шалёным захаленні дзейнасцю. Здавалася, што такому намуражэнню радасна раз'юпанай сілы нішто не можа супроўствацца, яна здольна, зрабіць пуды на зямлі, можа з'ярыць усю зямлю за адну ноч пудоўнымі палачкамі Т гарэды, як аб гэтым таварыш вешчыя казкі».

Барацьба за тое, каб чалавек працы быў гаспадаром жыцця, каб захаленне ёю, падобнае таму, якое пісьменніку пананчавала перажыць у арцелі грузчыкаў, было не хвілінна радасцю сярод аднастайна-шэрага жыцця, атручанага эксплуатацый і прыжыненнем чалавечай годнасці,—высокароднай барацьбе, каб стварэнна праца на карысць грамадства і самога сябе была пазней усяго жыцця чалавека. Максім Горкі прывесці ўвесь свой магутны пісьменніцкі талент, усю сваю дарэвалюцыйную творчасць.

Адной з прычын, што прыдгтывае ўвагу

і выклікала захаленне Максіма Горкага творчасцю Янкі Купалы і Якуба Коласа, з'яўляецца сугучнае яму асэнсаванне працы, якое ў вельмі многіх выпадках пераходзіць у непасрэднае наследванне яго матываў.

Агульнасць сваіх аэстэтычных прыпынкаў з прысцінамі Максіма Горкага Янка Купала вельмі выразна падкрэслівае ў вершы «Мая навука», у якім гаворыць ао выгоках свайой творчасці.

Каса і сікера, і цюл малашытны Магутную волату сілу даю, Марозы і спекі далі гарт нязбытны—Мне несюно як звод, як пярэнь адзілі.

Максім Горкі пакінуў нам надзвычай высокую ацэнку паэмы Янкі Купалы «Адвечная песня», якую ён, як пісаў аб гэтым А. Чарэмнаму ў 1910 годзе, хацелі быць перакладзенай на рускую мову. Вялікага пралетарскага пісьменніка захаленна ў гэтым творы непахісна вера ў сілу чалавека, у яго творчую энэргію. Паэма пачынаецца ўнісёслам гімна, што пераклікаецца з класічнай горкаўскай фразой: «Чалавек—гэта гучыць годзе», якую пісьменнік укладае ў вусны Саціна з п'есы «На дне».

І рэкі, і домы, і горы Яго будучы слухаць з накорай; Там высуша, там правядзе, Там зрыне, а там узнясе... Там будзе ён парам прыроды, Сам найдасканальшыга роду, І будзе цар гэты наек Названне насіць—чалавек.

Тэма працы ў Янкі Купалы, таксама як і ў Максіма Горкага, раскрываецца не ізалявана ад сацыяльных умоў. Пры адлюстраванні не абодва пісьменнікі ідуць да вялікіх абгульчэнняў ад неабходнасці рэвалюцыйнага пераўтварэння жыцця. У паэме «Адвечная песня» гэты вывад вышкіе з разькага кантрасу паміж велічым пачатакам і сумным тонам усюго твора, які расказвае пра пакуты шлях працоўнага селяніна, пра беднасць і галечу, што спадарожнічае пра парызме праз усё жыццё селяніна—ад калыскі да тамавы.

(Заначэнне на 4 стар.)

«М. Горкі і Я. Купала». Скульптура А. Глебава.

За сучасную савецкую п'есу

(Агляд савецкіх спектакляў у тэатры імя Якуба Коласа)

Днямі закончыўся агляд савецкіх спектакляў у тэатры імя Якуба Коласа. Тэатр паказаў шырокі грамадскі Віцебск «Песню нашых сэрцаў» В. Палескага, «На тым баку» А. Баранава, «За вокнамі пасольства» братоў Тур і «Вялікую сілу» Б. Рамашова. Ужо адзін пералік паказаных спектакляў гаворыць аб пэўным поспеху тэатра ў выкананні гістарычнай пастаноўкі ЦК ВП(б) «Аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах па яго палепшэнню». Майстарства тэатра развіваецца і ўмацоўваецца на стварэнні лепшых савецкіх спектакляў, яго росквіт поўнасьцю залежыць ад развіцця савецкай драматургіі.

Усе чатыры спектаклі, прадстаўленыя на аглядзе, прысвечаны хваляючым тэмам сучаснасці. Героі іх блізкія і зразумелыя савецкаму глядачу.

П'еса В. Палескага «Песня наших сэрцаў» раскрывае адну з актуальных тэм пасляваеннага аднаўлення разбуранага ворагам горада. Аўтар смела вылучае ідэю стварэння працы савецкага народа і ўвасабляе ў яе вобразы партыйных і савецкіх работнікаў, інтэлігенцыі і рабочых. Спектакль (рэжысёр Н. Міцкевіч, мастак Е. Нікалаў) запікаваў глядача вясельнай пастаўленай п'есай. Кампозіцыя п'есы ў тым, што яна адлюстроўвае наш сёнешні дзень, падымае пытанні нашай коммуністычнай маралі, уключае працу, як крыніцу натхнення.

Асноўнае месца ў п'есе адводзіцца большэвіцкай партыі, якая натхняе, арганізуе і накіроўвае савецкіх людзей у барацьбе за ажыццэўленне вялікіх сталінскіх плянаў. Вернасьць жыццёвай праўды і партыйнай накіраванасць п'есы — неаддзялімы. У гэтым, як вучыць нас партыя, адна з асноўных асаблівасцей сацыялістычнага рэалізму ў мастацтве.

У гэтым спектаклі заслужанаму артысту БССР А. Шапегу ўдалося стварыць запамінальны вобраз сакратара гаркома партыі. Вобраз гэты — адзін з самых лепшых у спектаклі. Другі найбольш удалым вобразам спектакля з'яўляецца рабочы-муляр Корж, ролю якога з надвычайным майстарствам выканаў лаўрэат Сталінскай прэміі, народны артыст БССР А. Ільінін. Для Коржа-Ільінінскага характэрна глыбокае разуменне задач, пастаўленых перад нашым народам партыяй і ўрадам, гарачыя савецкія патрыятызм, свядомыя адносіны да працы і бязмежнай любові да сваёй Радзімы.

Акцёр глыбока пранікніў ў змест п'есы, правільна зразумелі і ўвасабілі на сцэне яе вобразы. Спектакль служыць справе коммуністычнага выхавання працоўных і ў гэтым яго каштоўнасць.

Значным поспехам на аглядзе карыстаўся спектакль «На тым баку» (рэжысёр Л. Мазалеўская, мастак Е. Нікалаў). Асноўную залячу п'есы — супрацьпастаўленне агідных вобразаў людзей «стаго боку» высокародным і мужным вобразам савецкіх людзей — тэатр раскрыў правільна і перакаваў.

У вобразе маёра Іпаціева (лаўрэат Сталінскай прэміі, народны артыст СССР

БССР П. Малчаню), лейтэнанта Нікалава (артыста М. Марыўскага), старшага лейтэнанта Данісава (артыста Ф. Шмакаў) мы бачым мужных і патрыятычных савецкіх людзей, непахісных перад небяспечай, гарача адданых сваёй Радзіме. Выдатна тое, што ў гэтым спектаклі нашы ворагі не спрошчаны, а выведзены хітрымі і небяспечнымі.

Спектакль «За вокнамі пасольства» (рэжысёр А. Данаці, мастак Е. Нікалаў) прагучоў са сцэны тэатра, як востры палітычны памфлет. Спектакль выкрывае праваныя алетэты амерыканскіх мільярдэраў па савецкаму панаванню і яшчэ раз заклікае савецкіх людзей быць пільнымі. Спектакль зрывае маску з амерыканскай дыпламатыі, паказвае яе сапраўднае аблічча.

Савецкія людзі паказаны ў вобразе маёра Каштанова (артыст Ф. Шмакаў) і яго бацькі-мастак (народны артыст БССР Н. Звездачотаў). Прадстаўнік маладога пакалення савецкіх людзей маёр Каштаню стойка і палымна праводзіць палітыку Саюза, працуючы ў Брытаніі. Ён спалучае ў сабе лепшыя рысы чалавека сталінскай эпохі. Патрыятызм, прышчыповасць, высокая патрабавальнасць да сябе, пачуццё непарывнай сувязі з народам — вось асноўныя рысы характару гэтага чалавека. У адказ на злысны выпад амерыканскіх дыпламатаў — факельчыкаў новай вайны — ён гаворыць: «Мы і сёння і будзем існаваць, каб ахоўваць спакойную працу нашых людзей на нашай зямлі — Рублёва ў музеі, і сон нашых дзяцей у каласках...».

Паказваючы вобразы людзей другога прастага, тэатр акцэнтна ўвагу гледача на простых людзях, якіх не хочць вайны і на меры сваёй сіла змагаюцца супраць яе. У гэтых адносінах найбольш удалымі ў спектаклі з'яўляюцца вобразы супрацьпастаўлены амерыканскага пасольства ў Маскве Евы Грант (заслужаная артыстка БССР М. Білінская) і шэфавальчыцы (народны артыст БССР А. Ільінін).

Артыстка Білінская ўдала перадае, што імёна прастыя людзі з'яўляюцца выразнай сілай гісторыі, супраць якой бясцельны падпальчыкі новай вайны. Прастата і натуральнасць, яснасьць думкі і паводні заслужылі справядлівае адарэнне гледача, які безумоўна рост творчага майстарства актрысы.

Народны артыст БССР А. Ільінін з высокім майстарствам, з творчай дакладнасцю і багачым адценняў выступае ў ролі шэфавальчыцы. Гледач бачыць, як кола капіталізма разбівае жыццё людзей, калечыць іх.

Пераканаўча і правільна раскрывае вобраз Эрны Курціуса — загадкава архіва міжнароднай службы Гітлера, артыстка М. Сенько. Ёй удалося стварыць рэалістычны, а не плакатны вобраз ворага.

Вялікае выхавальнае значэнне мае паказаны ў дні агляду спектакль «Вялікая сіла». Ён дапамагае нашай партыі выкрываць канкрэтныя посябствы ізакалякціонства перад буржуазнай культурай Захада і Амерыкі. Не выпадкова спектакль карыстаецца вялікім поспехам у працоўных Віцебска, асабліва ў студэнцтва.

Трэба адзначыць добрую арганізацыю агляду савецкіх спектакляў. Гэта ў значнай ступені садзейнічала паспяховаму правядзенню канферэнцыі, якая падывала вынікі работы тэатра на стварэнню сучасных савецкіх спектакляў.

На канферэнцыі гледачоў выступілі станаўка завода імя Кірова тав. Рыжкова, сакратар партарганізацыі завода тав. Пескіна, студэнт ветэрынарнага інстытута тав. Карнасінак, намеснік дырэктара педагагічнага інстытута тав. Матвін, машыніст тав. Зопін, сакратар Віцебскага гаркома камсомола тав. Іваноўскі і іншыя.

Ад імя сваіх калектываў яны адзначылі значны дасягненні тэатра на стварэнню савецкіх спектакляў пасля пастаноўкі ЦК ВП(б) «Аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах па яго палепшэнню». У мінулым годзе глядач меў магчымасць большыя месяці глядзець новую прэм'еру, кожны з якіх прысвечаны хваляючым тэмам сучаснасці.

Ад імя моладзі нашага завода, — заклікаў станаўка таварыш Рыжкова, — перадаю пажаданне, каб і надалей на сцэне нашага тэатра ставіліся высокай якасці спектаклі, якія навывшэй-б наш ідэалогічны ўзровень, выхоўвалі-б гледача ў духу бязмежнай любові да Радзімы, заклікалі да барацьбы за камунізм.

Адначасова пачынаючы ўскрываць і недахопы, уносілі каштоўныя прапановы. Разкай крытыцы быў падвезены тэатр за слабую сувязь з масамі, за адсутнасць у яго рэпертуары п'ес аб савецкіх хлеба-робах, транспартніках і п'есе для юнага гледача.

У нас няма тэатра юнага гледача, — сказаў таварыш Іваноўскі, — і за гэтую справу павінен узняцца тэатр імя Якуба Коласа.

Паспяхова працуючы над стварэннем лепшых савецкіх спектакляў, прадаўжаючы і развіваючы традыцыі рускай класічнай драматургіі, выхоўваючы свой калектыв у духу палітычнай адказнасці за кожны рыс, спектакль, тэатр слаба яшчэ культурнае класічнае спадчыну першага рэвалюцыйнага пратэтарскага драматурга А. М. Горкага. Ад уважлівага гледача і гэта не прайшло незаўважаным і было ўскрыта на канферэнцыі.

Змагаючыся за высокую якасць кожнай пастаноўкі, тэатр слаба яшчэ працуе над масавымі сцэнамі.

Гледачы па дастойнаму ацанілі работу тэатра за апошні сезон і пажадалі яму далейшых творчых удач і поспехаў.

Н. ДАРАФЕЕННА.

Да 13-й гадавіны з дня смерці А. М. Горкага

Таварыства па распаўсюджванню навуковых і палітычных ведаў БССР гэтымі днямі ў Акруговым Доме афіцэрства правяло літаратурна-музычны вечар, прысвечаны 13-й гадавіне з дня смерці А. М. Горкага.

З дакладам на тэму «А. М. Горкі — вялікі пісьменнік-патрыёт нашай Радзімы» выступіў доктар філалагічных навук І. Гутару.

Пасля доклада адбыўся вялікі канцэрт з удзелам майстроў мастацтва, а таксама былі паказаны асобныя ўрывкі з кінофільмаў па творам Аляксея Максімавіча Горкага.

У мінескіх бібліятэках імя Леніна, Горкага і Пушкіна адкрыліся вялікія выстаўкі, прысвечаныя 13-й гадавіне з дня смерці асновакладчыка савецкай літаратуры Аляксея Максімавіча Горкага. На выстаўках прадстаўлены вялікае колькасць кніг, часопісаў, фатаграфій, дакументаў, якія адлюстроўваюць жыццё і літаратурную дзейнасць вялікага рускага пісьменніка. Асабліва вялікую цікавасць прадстаўляе кніжная выстаўка па ўрадавай бібліяграфіі імя Горкага. Яна мае некалькі раздзелаў.

У раздзеле «Горкі і Беларусь» сабраны шмат матэрыялаў, якія характарызуюць любові беларускага народа да горкаўскіх твораў, уплыў Горкага на беларускую літаратуру. Тут экспаніруюцца творы Аляксея Максімавіча, перакладзеныя на беларускую мову. Серод іх «Мая», «Спірава Артамонавіча», «Буравеснік», «Вулізых» і іншыя. Прыводзіцца пісьмо Горкага Беларускай Акадэміі навук у сувязі з выбраннем яго ганаровым акадэмікам Акадэміі навук БССР, а таксама тэлеграма А. М. Горкага Янку Купалу ў сувязі з 30-годдзем яго літаратурнай дзейнасці.

Выстаўка заканчваецца раздзелам, які адлюстроўвае апошнія гады жыцця вялікага пісьменніка. Тут кнігі, якія выданы па ініцыятыве Горкага і выхадзілі пад яго рэдакцыяй. Серод іх «Гісторыя грамазянскай вайны ў СССР», «Гісторыя Пуцілаўскага завода» і інш.

Кінонарысы аб жыцці рэспублікі

Кіностудыя «Беларусьфільм» да канца 1949 года выпусціць чатыры кінонарысы аб жыцці рэспублікі.

Да 10-годдзя ўвядзення Заходняй Беларусі выйдзе кінонарыс «Шчасце народа». Сцэнарый піша Янка Брыль. Нарыс аб будучыні нашай сталіцы Мінска выйдзе да дня вызвалення БССР ад нацызма-фашызму захопнікаў. Сцэнарый планіраваў А. Міронавым. Будучыню аўтамабільнага завода і гарадка прысвечаны кінонарыс «Аўтагра» (па сцэнарыю М. Білінскава). Сцэнарый план кінонарыса «На асуданых балотах» піша К. Губаровіч.

УСЕСАЮЗНЫ АГЛЯД

З першага чэрвеня па першае лістапада г.г. абвешчаны ўсеаюсны і рэспубліканскі агляд на лепшыя кінотэатры, кінофотастаўку, сельскую кіноперасоўку, раённае аддзяленне кінофікацыі, рамонтную майстэрню, кінаапаратуры пункт, фільмбазу Галоўкінопраката.

Старшынёй рэспубліканскай камісіі па аглядзе назначаны міністр кінематографіі БССР тав. Красоўскі І. І.

Кандрат КРАПІВА

ПОП І ПАПУГАЙ

Б а й к а

Было Сяло,
У ім — царква як дом папоўскі,
А ў доме, як вядзецца, поп.
І дзіва дзіўнае было-б,
Каб ён не гроб,
Тым больш, што баця быў такоўскі:
Па барадзе — казёл, па голасе — Казлоўскі.

Была ў алтары
Як возьме чаруцу малую
Ды як замоўціць «алілу»,
Дык бабы плачучы, як бабы.
Зі гэтыя «святыя» песні
Яму, хоць плакалі, ды неслі.
У гапардэры ў баці спор
(Яго не забывае паства):
Дабра, жыў ёлы повен двор —
Кароўкі, свінкі, птаства.
— Чаго ў цябе, ацец Еўлампій,
нехапае? —

Яму сусед памешчык папугай
Вось хіба толкі папугай...
І папугай ён аднойчы падарыў
(Нібыта для таго, каб забяўляць папіху,
Хоць сам-жа ён і забяўляў папіху).
І вось пачуў аднойчы бог —
Ды што ты да ліха! —
Плячц удвох!

А гэта перад службай поп
трэніраваўся,
І папугай пад лад прыстасавалася.
За свей тых какаду
Давалі смачную яду,
Дык лепш ён за дзяцка стараўся:
Цягнуў за бацём з той пары
І кандакі, і трапары,
І нават «жэ херувімы»
Адолеў ён за зіму,
Так налічыўся папугай,
Хоць ты яму парафію давай.
— Святая птушка бога славіць,
Пайшла гаворка паміж баб,—
І так-жа обра, што магла-б
Сама абедно правіць.—
А тут жары, як на бяду,
Памёр раптоўна баця,

Пакінуўшы жалобу ў хаце
Ды папугай какаду,
Які, заўважце, у часе адпявання
Цягнуў за іншымі «Надгробнае рыданне».

Каму на вусны смерць прыляпаць
пачаць,
Таму без руху спачываць,
Ну, а жывым найме жывое:
Злюбліся ў сяле тым двое,
Ды вось бяда: няма каму звянаць.
Старая раіць шлоб адкалці,
А маладыя празучы ішасця,
Вось тут, як кажуць, і куку!
Ды некаму прышла тут думка
неблагая:
Няма папа, дык возьмем папугай,
Спяе і ён «Ісаія лікуй».

І вось жаніх той і нявеста
Дык веселі мо' заспявае:
Каб шлюбны выканаць закон,
Даставіў свят у клетцы папугай

І семак даў — н ч хай паласуецца ён
Дык веселі мо' заспявае:
А попка з радасці такой;
Як гаркне: «Са святымі упакой!
Надгробнае рыданне»...
Нявеста тут абразу — гон!
Жаніх-жа той магунна рукою
Дурную птушку згроб:
— Вось я-ж цябе, нягонік,
сукаю,

І, як раскавае паданне,
Даставіў попка кошчы на снаданне.

Каб не магі мараль як-небудзь
перайнаць,
Я мушу байку растлумачыць:
Паехаў быў вучоны нештавед
Аж у Амерыку, за свет,
Ля Моргана якога ацараўся
І розуму такога там набраўся,
Аж нос яго задрася,
Вярнуўшыся і ён, як попка той,
Пачаў спаваць «за упакой».

Выйшаў з друку часопіс „Беларусь“ № 5

У нумары змешчаны артыкулы: І. Чымбурга — «Геніяльны філосафскі твор марксізма-ленінізма», В. Бурносава — «Самая моцная, самая вострая зброя большэвіцкай партыі» (да Дня дружбы), П. Пашчэва — «Краіны народнай дэмакратыі на шляху да сацыялізму», У. Агіеніч — «Толькі з пазіцыі жыцця» (думкі аб пазіцыі 1948 года), А. Бакоў — «Выдатныя тэатральныя дзеянні» (да 70-годдзя з дня нараджэння і 50-годдзя сцэнічнай дзейнасці Е. Мірвіча); нарысы — А. Міронава — «Шлях нашай маладосці», Г. Лазарава —

«Мінскае сукно». Паэзія ў нумары прадстаўлена вершам К. Кірэнькі — «Май 1949», А. Вялюгіна — «Камашы фірмы «Баян», С. Гаўрусева — «Балгасная пасека», П. Працуны — «Зварот на радзіму», М. Луконіна — «Ліст англійскаму карэспандэнту» (пераклад з рускай мовы А. Вялюгіна). Часопіс друкіць ўрывак з п'есы М. Горькава і М. Паслядовіча — «Кветкі Цянь-Шаня», заканчэнне апавесці І. Успенікі — «Мы будзем жыць» і рэцэнзію П. Пестрака «Аб рамане В. Ажаева «Далёка ад Масквы».

Ліст у рэдакцыю

Паважаны тав. рэдактар!
Дазвольце выказаць праз Вашу газету
глыбокую ўдзячнасць арганізацыям і
асобам, якія прыслалі мне віншаванні ў

сувязі з 80-годдзем з дня майго нараджэння.
Народны артыст БССР,
кампазітар М. ЧУРКІН.

ВЯЛІКІ НАСТАЎНІК

(Заканчэнне)

Нават у пэме «Іна і я», якая прысвечана паэтычнай працы, думка аб неабходнасці рэвалюцыйнай барацьбы за перабудову жыцця пакрыслена надзвычайнай выразна, нягледзячы на тое, што паэт як быццам выключвае сваіх герояў з рэальнасці, як быццам ставіць іх у ідэальны ўмовы, каб ва ўсёй велічыні раскрыць чалавечыя шчасце ў працы. Паэма «Іна і я», напісаная ў 1913 годзе, каліла да барацьбы за сацыяльна-справядлівы лад, дзе праца будзе асалядай жыцця, не толькі сваім патэтызмам, але і апошняй грознай страфой, у якую паэт уклад ідэю паэмы.

Героі паэмы — ён і яна — жылі рэальна праца і кахання ад саўбы да жыва, ад жыва да сьмерці. Але яна, нягледзячы на сваю прапанаванасць, намерна ў горы і нашчасці. І Янка Купала паступнымі словамі ад імя яго заклікае паэму:

А воля мне жалезная патрэба
За крыўды майі мілай помстай
занаціць,
Што гаравала так яна бясхлебна,
Што ланцугамі мусіла шмаг лет
званіць.

Горкаўскі матыў чалавечай годнасці працоўнага селяніна, яго прапанаванасці, як самай высякароднай рысы, якая да яму права называцца годным імем чалавек, гучыць у многіх дарэвалюцыйных вершах Якуба Коласа.

У 1864 годзе рускі паэт-дэмакрат Н. Некрасаў у сваёй пэме «Чыгунка» намалюваў трагічны вобраз працоўнага беларуса, замардаванага несправядліваціцамі царскага ладу:

Губы бескровныя, веки упавшыя,
Яны на тошых руках,
Вечна в воде по колена ставшыя,
Ноги опухли; котлун в волосах.

значэнне ў гэтым сэнсе мець рэвалюцыю 1905 года, якая паказала сапраўдную сілу працоўнага народа ў яго барацьбе за светлую будучыню.

Якуб Колас у 1909 годзе па-новаму асэнсаввае някрасаўскі вобраз, укладваючы ў вусны свайго героя словы, поўныя чалавечай годнасці і агітызму, словы ўвасаблення ім сваёй духоўнай і фізічнай сілы:

Ші-ж я і расту не высокі?
Ші-ж у грузях не шырокі?
Валасы да плеч густыя,
Мае рукі, як сталыныя.

І калі Н. Некрасаў, усаўляючы «прычытку к труду блаторонную» пісаў, разгортваючы далей вобраз беларуса:

Не разгортну сваю спіну горбатыю
Он і тешер ець: тупо молчат
II механічэска ржавой лопатаю
Мёртвую зямлю долбят!

дык коласавыя героі ўвасабляюць працу як сімвал свайго маральнага характара, які сам сабою перарастае ў заклік да барацьбы за волю і шчасце:

Ші-ж мя, хлопцы, рук не маем?
Ші-ж нам сілы бог не даў?
Ші-ж над родным нашым краем
Промьен волі не блішчаў?
Выйдзем разам да работы,
Дружна станем, як сцяна,
І працінем ад дрымоты
З намі наша старана.

У пераасэнсаванні Якубам Коласам вобраза някрасаўскага беларуса зусім справядліва трэба бачыць уплыў горкаўскага Чалавека з вялікай літары, з такой сілай намалюванага ў яго творах.

Іаготнае значэнне для вывяслення уплыву Максіма Горкага на дарэвалюцыйную беларускую літаратуру мае характар рамантычнага пачатку ў творчасці Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Вобразы горкаўскіх герояў, моцных духам і няломных у барацьбе, прыходзілі да Якуба Коласа ў глухую палеую вяску, дзе ён працаваў настаўнікам, дамагаючы яму маяць такіх-жа герояў у сваіх творах. «Яго апаўданылі былі такія новыя,

такія свежыя і яркія, — успамінае народны люд. — Жывая крыніца, сіла і характэр рускай мовы, незвычайнасьць герояў горкаўскіх апавяданняў, іх пратэст і пошукі заставалі ў памяці мошч і надзею». Імя Максіма Горкага зрабілася мам літаратурным сцягам. Яго апавяданні ўзімалі дух, раскрылі якіясьці новы свет, што ішоў на змену старому, абуджалі творчую думку і лепшыя чалавечыя пачуцці.

Вобразы Сокала, што калікаў на барацьбу за волю і святло, і Буравесніка — прарока рэвалюцыі — знайшлі творчае ўвасабленне ў творах Янкі Купалы і Якуба Коласа. Горкаўскі Буравеснік, што гора рэпміж хмарамі і гнеўным морам, несучы праз стыхіі свой прыжыўны заклік: «Хай машпёй ударыць буря!» — пачынае прысутнічае ў вершы Якуба Коласа «Будзе навальніца» (1912 год).

Лож надыходзіць і хмары ўстаюць.
Ложы размову трывожна вядуць.
Боляча шонча трава, чараты,
У хмарох знік месца рог залаты.

На небахілае зарнічці мігнучы,
Громам уарушана грозная рап.
Мрок насідае глыбей і цяжэй.
Грымні-ж ты, бура, ды грывы дужэй!

У выказванні Максіма Горкага аб мэтах і задачах сваёй творчасці і пачытчых ідэалагічных Янкі Купалы можна знайсці назвала літаратурнага судавання думак. Сэнс свайго жыцця і творчасці вялікі пратэтарскі пісьменнік бачыў у тым, каб «нявольніцкі пераардаць у людзей».

Быць вольным хай родзіцца думі ў явольніцка,
Хай быць чалавекам захоча брат мой,
— пісаў Янка Купала ў вершы «Вы кажаце», вызначаючы ідэйныя прышчыпы сваёй паэзіі.

Для таго, каб даць вобразы герояў, якіх неабходна было перамаць, якія сваім прыкладам залывалі-б сэрцы працоўных і калікаў іх на барацьбу за рэвалюцыйнае пераўтварэнне жыцця, Максім Горкі заканамерна звярнуўся да рамантызма. Яго рамантызм рэвалюцыйны, бо ён мае актыўны характар, паводле вызначэння самога пісьменніка, «імяніцца ўзмацніць волю чалавека да жыцця, абудзіць у ім мішчэ супраць рэальнасці, супраць уся-

лякага ўдзіку яе». Так з-пад яго пера з'явіліся рамантычныя вобразы Сокала, Буравесніка, Данко і інш.

Такі-ж характар рэвалюцыйнага рамантызма маюць вобразы Бандароўна і гусляр у намах Янкі Купалы «Курган» і «Бандароўна». Нягледзячы на тое, што і гусляр і Бандароўна жылі ў далёкім мінулым, сваёй самахвяднай барацьбой яны калікаў наперад, абуджалі пратэст супраць прымуцы і занываюнасці.

Такі прымей, калі вобразы мінулага пераасэнсаваліся ў якасці барацьбітоў за будучыню, быў падказаны Янку Купалу Максімам Горкім. «Велмі добра было-б, — пісаў ён у 1911 годзе, — добра адлюстраванне мінулага ў мэтах асвятлення шляхоў да будучага».

Зірбай пачнем зярно к зярніці,
Было ў думках ускрашаць,
Каб быць на новы лад пачаці
І сеўбу новую пачаці.

Пачнім дакапывацца самі
Разгядку нашых крўмі і бед,
Ты леглі дзімімі лясамі
На нашай долі з даўніх лет,—

вызначыў Янка Купала ідэйную накіраванасць сваёй твораў у адпаведнасці з парадай Максіма Горкага адлюстроўваць мінулае ў святле вызначэння шляхоў у будучыню.

Немагчыма перабліваць ролю Максіма Горкага, якую ён адгледваў і адгледвае пер сваімі творами, артыкуламі, парадамі